

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Quinquagesimum Secundum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

Quinquagesimum Secundum Privilegium.

1 **E**CCLESIA Habet hoc privilegium † quòd Iu-
 2 dex potest, & debet se interponere pro tran-
 3 sactione inter partes facienda, † verum in ali-
 4 quibus casibus in quibus iura transactionem
 5 non admittunt, † prout est super matrimonio
 6 non potest, apud Græcos aderant aliquæ res ad-
 7 modum in ordinatè cum aliqui eorum sacros or-
 8 dines furtivè suscipiebant à non suis Episcopis, in Ecclesijs inter-
 9 dictis celebrabant, † Latinis Episcopis obedientiam denegabant
 10 & quidam alij Græcis, † Latinique Episcopi celebrabant consecra-
 11 tiones in aliorum Episcopatibus, decimas in eorum præiudicium
 percipiebant, aliqui laici Græci propria auctoritate vxores dimit-
 tebant, & illis viventibus alias accipiebant, & super his, & alijs
 excessibus fuit, † Papa consultus, qualiter Index in his se habe-
 re debet. R. sponsum fuit quòd partes suas interponat ad com-
 ponendum, deposita severitate habita consideratione status, Im-
 perij, & excedentium multitudinis, & eorum habitæ deliberatio-
 nis, & prout videbitur expedire, † exceptis casibus non recipien-
 tibus compositionem, vel dispensationem, prout est matrimo-
 nium, quod apud Græcos, Latinos, fideles, infidelesque existit,
 cap. ex parte de transac. hic considerandum venit, quæ nam ratio
 diuersitatis fuerit, quòd in tam varijs excessibus valeat compone-
 re, & in matrimonio compositio prohibeatur, non ne omnes sunt
 excessus, ordines furtivè suscipere, in interdictis Ecclesijs cele-
 brare, nō obedire, decimas, in præiudicium recipere, & sic de sin-
 gulis de quibus supra, & quia vxores dimittebant, & aliàs du-
 cebant, in specie est facta prohibitio, omnes isti excessus respi-
 ciunt peccatum. Nam † qui facit contra ordinationes peccat.
 Abbas in capitulo ex parte de verborum signification. † Si in
 omnibus istis excessibus adest peccatum æqualiter debent de-
 terminari, nam vna determinatio respiciens plura determi-
 nabilia, debet æqualiter determinari. l. iam hoc iure. ff. de vul-
 ga. & pupil. subst. hanc fore rationem existimo, nam excessus præ-
 nominati respiciunt ordinationes, & regulas Ecclesiasticas, à
 quibus non est recedendum. † Sed matrimonium respicit sa-
 cramentum institutum à Deo, ut in Genes. capitu. 1. † Sacra-
 mentum

mentum autem est remedium contra peccatum per sensibilia si-
 gna, & cum hoc inueniatur in matrimonio inter sacramenta com-
 12 putatur, † & forma huius sacramenti sunt verba, vel signa, qui-
 13 bus consensus matrimonialis exprimitur. † Et fuit institutum ad
 sobolem procreandam, quæ erat necessaria etiam peccato non
 14 existente. † Fuit institutum ante peccatum Adæ † & causæ insti-
 15 tuti matrimonij fuerunt duæ principales sobolis educandæ su-
 sceprio ad cultum diuinum, vt in d. cap. 1 in Genis. in ibi cresci-
 16 te & c. & vt fornicatio enitetur. † Aliæ causæ secundariæ sunt
 multæ, vt pacis reformatio, vxoris pulchritudo, diuitiæ & similes.
 Hinc est, quod in illis excessibus pro trāsactione potest se interpo-
 nere, & à seueritate se abstinere, decidendo causas secundum iu-
 ris regulas declinando in benigniorem partem de æquitate, se-
 cundum personas, causas, loca, & tempora videbit postulare.
 17 † Sed in matrimonio non licet recedere à seueritate canonica,
 cum maius sit peccatum recedere ab instituto immediatè à Deo
 quam ab hominibus, vel à Deo mediatè. Notari igitur potest
 18 quod † Iudex suadente causa potest discedere à pœnis in iure
 statutis, vt quando multitudo delinquentium est in causa, & ita
 sine scandalo plecti non potest, l. quid ergo §. pœna grauior. ff.
 19 de his qui not. infam. nam ibi dicit Barto. quod † pœna etiam
 in statutis Iudex ex causa moderat, in casibus in quibus di-
 20 spensatio non consistit, frustra laborat ad concordiam, † &
 qui sunt casus in quibus dispensare non potest, in omnibus cau-
 sis dispensare potest Legatus de latere præter quàm in causis re-
 seruatis Papæ de quibus in capitu. translationem de offic. leg.
 21 † Sed hic quæro de quæstione, quæ quotidie euenire potest.
 Nunquid Iudex salua conscientia partes reducere valeat ad
 compositionem in re ipsi Iudici clara? De hoc habetur per Spe-
 culato. de præparat. iudici in §. excipitur ibi concludit, quod
 22 † si partium iura sunt ignota, hoc potest, ut hic, si verò iam
 sunt clara, vt quia sit conclusum in causa, & ita Iudici cognoscere
 de causa licet, & pro qua parte sit ferenda sententia, hoc Specul.
 23 reliquit diffiniendum Ioann. Andræ. dicit, † quod nisi aliqua
 circumstantiæ suadeant expedit abstinere se à tali compositione,
 motus, quod licet de causa, ideo non debet reducere ad compo-
 24 sitionem, † ne ius unius alteri dare sine causa videatur, ad
 25 quod faciendum, † Lex improbat, quæ reddit vnique
 quod suum est. Sed quod ex circumstantijs posset hoc facere,
 & ceteris paribus magis debet suadere actori uincenti, quæ
 Reo

- 26 Reo absoluendo. Ratio quia ꝑ sententia ferenda pro actore est mandanda executioni, & exequendo posset fieri longum litigium, & hæc ratio cessat ex parte rei, tamen in eo potest subesse causa, vt puta quia Actor est pecuniosus, & paratus appellare quantum iura sibi permittent, debet ergo his, & similibus causis consideratis Iudex abstinere, vel reducere ad concordiam.
- 27 Facit ad prædicta cap. nisi de præbend. ꝑ concludendo igitur ea quæ in substantia præsentis speculationis dici possunt, circa compositionem matrimonij, in quo dicitur hic compositionem non esse admittendam, intelligi debere quando per compositionem aliquid fieret contra vinculum matrimoniale, secus si pro matrimonio fieret compositio, vt partes contententes in contractu matrimonij reducerentur ad concordiam, eo casu Iudex potest eas inducere ad contrahendam nullo existente impedimento.

S U M M A R I V M.

- 1 Clerici in sacris constituti, vel minoribus beneficiati in foro seculari postulare non valent.
- 2 Clerici pro se & Ecclesia sua, vel miserabilibus personis postulare possunt.
- 3 Postulare est desiderium suum, vel amici sui in iure coram Iudice exponere, vel contradicere.
- 4 Postulare si prohibitum est expressè censetur prohibita charitas.
- 5 Charitas est rectissima animi affectio qua diligitur Deus propter se & proximus propter Deum.
- 6 Sacra non sunt immiscenda profanis.
- 7 Clerici abstinere debent à viginti quatuor casibus.
- 8 Præceptum de amando proximum magis respicit affectum, quam effectum.
- 9 Ordo charitatis est, vt amor salutis propriæ præponatur amor salutis aliene.
- 10 Salutem propriam negligentes sunt mente capti, & digni reprehensione.
- 11 Mandatis obediens Deum amare videtur.
- 12 Postulando clerici possent agere aliquod in detrimentum eorum anime.
- 13 Qui à lite recedit magnum commodum lacrat.
- 14 Litigare coram Iudice periculosum est.

Litigare

- 15 Litigare calumniosè, & temerè videtur, qui litigat, & succumbit.
- 16 Absurda sunt per clericos euitanda veluti ministros Dei.
- 17 Naturalis ratio suadet se suaque defendere.
- 18 Iuribus suis vtentes nemini iniuriam faciunt.
- 19 Clerici constituti in minoribus si stipendiati sunt non possunt postulare.
- 20 Clerici non stipendiati possunt postulare in causis civilibus secus in criminalibus.
- 21 Clerici promoti sine titulo, Episcopus debet ei providere.
- 22 Officium sacerdotis est nulli nocere, omnibus autem velle prodesse.
- 23 Ecclesia si defendit reos, an clericus possit aduocare pro parte rei?
- 24 Ecclesia supplicat pro reis ne patiantur pœnam mortis, vel membri abscissionem.
- 25 Reus propter imperitiã Aduocati succumbere, vel propter caliditatem iniuste absolui posset.
- 26 Lingua cum sit nimis facilis tutius est, vt clericus se abstineat aduocare pro parte rei.
- 27 Clericus in casibus in quibus aduocat an licitè exigat salarium.
- 28 Clericus oblata sponte recipere potest.
- 29 Aduocati laici iuste accipiunt, & exigunt salarium.
- 30 Aduocatus, vel medicus salariati publico stipendio à litigatore, vel egrotò non possunt aliquid exigere.
- 31 Aduocatus, & medicus an ab initio possint conuenire de salario?

Quinquagesimum Tertium Privilegium.

- 1 CCLESIA Vult gaudere priuilegio, † quod eius subditi videlicet clerici in sacris constituti, vel minoribus beneficiati non valeant in seculari foro postulari, † nisi pro se, vel Ecclesia sua, vel miserabilibus personis sacerdotes, & qui stipendiis Ecclesiasticis sustinentur, exceptis casibus prænomminatis in seculari foro non possunt aduocare, capitulo 1. de postulat. hoc mihi potius videtur prima fronte magis impium, quàm humanum si † postulare nihil aliud est, quàm desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni præest exponere, vel alterius desiderio contradicere, l. 1. ff. de postul. 3. questia. 7. cap. infames licet gloss. ibi in d. l. 1. exponit illud verbum in iure, idest in loco iuris, dico quod potest intelligi in iure, idest quod
- 2
- 3